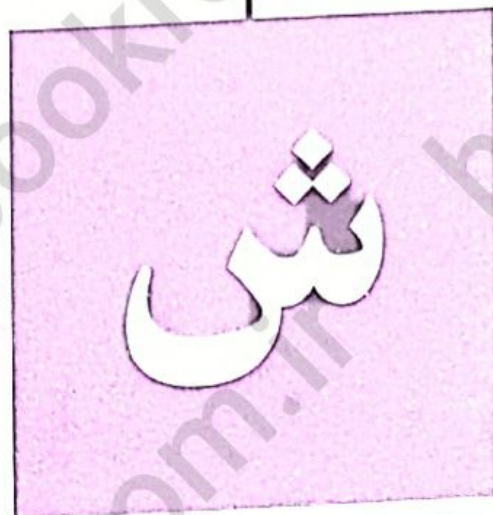

شکل ساختاری

وظایف و روابطِ قوا و نهادهای جمهوری، اسلام

شکل ساختاری، وظایف و روابط قوا
و نهادهای جمهوری اسلامی

مجموعه پنج جلدی کنشگر

این کتاب در راستای اعتلای نقش آفرینی بسیج دانشجویی به سمت چرخه کامل مأموریت حل مسائل جامعه، با تمرکز بر گفتمان سازی و مطالبه‌گری به منظور تصمیم‌سازی و معاضدت مسئولین تدوین گردیده است.

وَلَا ظُهُورَ الْأَرْضِ بِآخِرِهِمْ مِنْ أَعْدَائِهِ
وَلَا مَكِنَّةً مَشَارِقِ الْأَرْضِ وَمَغَارِبِهَا
(حدیث قدسی در شب معراج)

تقدیم به همه آنانکه آرمان حاکمیت

اسلام را باور دارند

به خمینی کبیر

و خامنه ای عزیز

فهرست

فهرست

مقدمه	۲۱
قوه مقننه	۲۳
مقدمه	۲۴
مجلس شورای اسلامی	۲۷
صحن مجلس	۲۷
هیئت رئیسه	۲۸
رئیس مجلس	۲۸
معاونت‌ها	۲۸
کمیسیون‌های مجلس	۲۹
دیوان محاسبات کشور	۳۲
مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	۳۲
ابزارهای نظارتی مجلس شورای اسلامی	۳۳
شورای نگهبان	۳۷
صحن شورای نگهبان	۳۷
پژوهشکده شورای نگهبان	۳۹

قوه مجریه	۴۱
مقدمه	۴۲
وزارتخانه‌ها	۴۵
وزارت امور اقتصادی و دارایی	۴۵
سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران	۴۷
شورای عالی مبارزه با پول‌شویی	۴۷
شورای عالی بورس	۴۷
هیئت نظارت بانک مرکزی	۴۸
هیئت نظارت بر چاپ اوراق بهادار	۴۸

هیئت واگذاری	۴۸
سازمان خصوصی سازی	۴۹
سازمان امور مالیاتی	۴۹
سازمان گمرک جمهوری اسلامی	۴۹
سازمان حسابرسی	۴۹
بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۵۰
سازمان بورس و اوراق بهادار	۵۰
سازمان جمع آوری و فروش اموال تملیکی	۵۱
شرکت سرمایه گذاری های خارجی	۵۱
وزارت آموزش و پرورش	۵۳
شورای عالی آموزش و پرورش	۵۵
سازمان پژوهشی و برنامه ریزی آموزشی	۵۵
کانون پرورش فکری	۵۵
سازمان دانش آموزی	۵۶
صندوق ذخیره فرهنگیان	۵۶
مرکز ملی پرورش استعداد های درخشان و دانش پژوهان جوان	۵۶
وزارت کشور	۵۹
سازمان مدیریت بحران	۶۱
سازمان ثبت احوال کشور	۶۱
شرکت مادر تخصصی حمل و نقل ریلی کشور	۶۱
شورای امنیت کشور	۶۲
سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور	۶۲
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	۶۵
سازمان اوقاف و امور خیریه	۶۷
ستاد عالی هماهنگی و نظارت بر کانون های فرهنگی هنری مساجد کشور	۶۷
شورای عالی ترویج و توسعه فرهنگ ایثار و شهادت	۶۸

هیئت امنای نهاد کتابخانه‌های عمومی	۶۸
سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی	۶۹
سازمان حج و زیارت	۶۹
شورای فرهنگ عمومی	۷۱
بنیاد ملی بازی‌های رایانه‌ای	۷۱
وزارت نیرو	۷۵
شرکت مادر تخصصی توانیر	۷۸
شرکت مادر تخصصی تولید نیروی برق حرارتی	۷۸
شرکت مادر تخصصی مهندسی آب و فاضلاب کشور	۷۸
شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور	۷۸
شرکت مادر تخصصی ساتکاب	۷۹
مؤسسه گنجینه ملی آب ایران	۷۹
وزارت راه و شهرسازی	۸۱
شورای عالی هماهنگی ترابری کشور و سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای	۸۳
شورای عالی فنی امور زیربنایی حمل و نقل	۸۳
شورای عالی شهرسازی و معماری ایران	۸۴
ستاد ملی بازآفرینی پایدار	۸۴
کمیسیون ایمنی راه‌ها	۸۶
شورای عالی سازماندهی مبادی ورودی و خروجی مجاز زمینی کشور	۸۶
شورای عالی و سازمان هواپیمایی کشور	۸۷
سازمان ملی زمین و مسکن	۸۸
سازمان بنادر و دریانوردی	۸۸
وزارت جهاد کشاورزی	۹۱
حوزه نمایندگی ولی فقیه	۹۳
نمایندگی جمهوری اسلامی ایران در فائو	۹۳
دفتر محیط زیست و سلامت غذا	۹۳

سازمان امور اراضی	۹۳
سازمان امور عشایر ایران	۹۴
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی غذایی	۹۴
سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری	۹۴
سازمان دامپزشکی	۹۴
سازمان حفظ نباتات	۹۵
سازمان شیلات ایران	۹۵
سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران	۹۵
سازمان چای	۹۵
شرکت مادر تخصصی بازرگانی دولتی ایران	۹۶
شرکت مادر تخصصی خدمات کشاورزی	۹۶
شرکت مادر تخصصی صندوق حمایت از توسعه سرمایه گذاری در بخش کشاورزی	۹۶
مؤسسه جهاد استقلال	۹۷
مؤسسه جهاد توسعه	۹۷
مؤسسه جهاد نصر	۹۸
صندوق بیمه محصولات کشاورزی	۹۸
وزارت ورزش و جوانان	۱۰۱
شورای عالی ورزش و جوانان	۱۰۳
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	۱۰۵
شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری (عتف)	۱۰۷
هیئت نمایندگی ثابت ج.ا.ا.در یونسکو	۱۰۸
سازمان سنجش آموزش کشور	۱۰۹
سازمان امور دانشجویان	۱۰۹
سازمان پژوهش های علمی و صنعتی ایران	۱۱۰
وزارت صنعت، معدن و تجارت	۱۱۳
شورای عالی توسعه صنایع دریایی	۱۱۵

شورای عالی معادن	۱۱۵
شورای عالی نظارت بر اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران	۱۱۶
هیئت حمایت از صنایع	۱۱۶
سازمان توسعه تجارت ایران	۱۱۷
سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان	۱۱۷
مرکز توسعه تجارت الکترونیکی	۱۱۸
صندوق ضمانت صادرات ایران	۱۱۸
سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران	۱۱۸
سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران	۱۱۹
سازمان صنایع کوچک و سازمان‌های صنعتی ایران	۱۱۹
سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور	۱۱۹
شرکت سهامی نمایشگاه‌های بین‌المللی ج.ا.ایران	۱۲۰
شرکت دخانیات ایران	۱۲۰
شرکت سهامی فرش ایران	۱۲۱
صندوق حمایت از تولیدات صنعتی و معدنی کشور	۱۲۱
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	۱۲۳
سازمان انتقال خون	۱۲۵
انستیتو پاستور ایران	۱۲۵
شرکت پژوهش و پالایش خون	۱۲۶
سازمان غذا و دارو	۱۲۶
آزمایشگاه مرجع سلامت	۱۲۶
وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی	۱۲۹
شورای عالی کار	۱۳۱
شورای عالی رفاه و تأمین اجتماعی	۱۳۱
شورای عالی حفاظت فنی	۱۳۱
شورای عالی سالمندان	۱۳۲

شورای عالی و سازمان بیمه خدمات درمانی (بیمه سلامت ایران)

۱۳۲

شورای عالی اشتغال

۱۳۴

اتاق تعاون

۱۳۴

سازمان (صندوق) تأمین اجتماعی

۱۳۵

سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور

۱۳۶

مؤسسه کار و تأمین اجتماعی

۱۳۷

صندوق بازنشستگی

۱۳۷

سازمان بهزیستی

۱۳۸

صندوق مهرامام رضا (ع)

۱۳۸

صندوق ضمانت سرمایه‌گذاری تعاون

۱۳۸

وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

۱۴۱

شورای تمبر

۱۴۳

سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی

۱۴۳

سازمان فناوری اطلاعات ایران

۱۴۴

شورای عالی فناوری اطلاعات

۱۴۴

شرکت پست جمهوری اسلامی ایران

۱۴۵

شرکت دولتی پست بانک

۱۴۵

شرکت ارتباطات زیرساخت

۱۴۶

سازمان فضایی ایران

۱۴۶

وزارت دادگستری

۱۴۹

سازمان تعزیرات حکومتی

۱۵۱

دبیرخانه مرجع ملی کنوانسیون مبارزه با فساد

۱۵۱

وزارت نفت

۱۵۳

شرکت پالایش و پخش فراورده‌های نفتی

۱۵۵

شرکت ملی صنایع پتروشیمی

۱۵۵

شرکت ملی گاز ایران

۱۵۶

شرکت ملی نفت ایران	۱۵۶
امور اوپک و روابط با مجامع انرژی	۱۵۷
وزارت امور خارجه	۱۵۹
مرکز مطالعات سیاسی و بین المللی	۱۶۱
مرکز دیپلماسی عمومی و رسانه‌ای	۱۶۱
مرکز هماهنگی انجمن‌های دوستی	۱۶۱
سازمان ایرانی مجامع بین المللی	۱۶۲
نهادهای زیرمجموعه ریاست جمهوری	۱۶۳
نهاد ریاست جمهوری	۱۶۳
ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز	۱۶۳
مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری	۱۶۴
سازمان ملی استاندارد	۱۶۴
بانک مرکزی	۱۶۵
صندوق توسعه ملی	۱۶۷
ستاد مبارزه با مواد مخدر	۱۶۸
ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی	۱۶۹
سازمان اسناد و کتابخانه ملی	۱۷۰
معاونت‌ها و سازمان‌های وابسته به ریاست جمهوری	۱۷۱
سازمان برنامه و بودجه	۱۷۱
شورای آمایش سرزمین	۱۷۳
شورای عالی آمار	۱۷۳
شورای اقتصاد	۱۷۳
شورای عالی فنی	۱۷۵
شورای عالی نقشه‌برداری و سازمان نقشه‌برداری کشور	۱۷۵
مرکز آمار ایران	۱۷۶
سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها	۱۷۷

مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری ۱۷۷

سازمان اداری و استخدامی ۱۷۹

شورای عالی اداری ۱۸۱

سازمان ملی بهره‌وری ایران ۱۸۱

شورای توسعه مدیریت ۱۸۲

شورای حقوق و دستمزد ۱۸۲

هیئت عالی نظارت ۱۸۳

معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری ۱۸۵

معاونت امور زنان ریاست جمهوری ۱۸۷

سازمان انرژی اتمی ۱۸۹

سازمان حفاظت از محیط زیست ۱۹۱

سازمان میراث فرهنگی ۱۹۳

بنیاد شهید و امور ایثارگران ۱۹۷

قوه قضائیه ۲۰۱

مقدمه ۲۰۲

رئیس قوه قضائیه ۲۰۵

معاون اول ۲۰۵

وزیر دادگستری ۲۰۶

دیوان عالی کشور ۲۰۶

دادستان کل کشور ۲۰۷

دادگستری استان ۲۰۷

سازمان بازرسی کل کشور ۲۰۸

دیوان عدالت اداری ۲۰۸

مرکز آمار و فناوری اطلاعات ۲۰۹

ستاد حقوق بشر ۲۰۹

سازمان ثبت اسناد و املاک کشور	۲۰۹
سازمان پزشکی قانونی	۲۱۰
سازمان زندان ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کل کشور	۲۱۰
روزنامه رسمی	۲۱۰
دادگاه و محکمه عالی انتظامی قضات	۲۱۱
سازمان قضایی نیروهای مسلح	۲۱۱
دفتر پیگیری حقوق شهروندی	۲۱۱
معاونت اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم	۲۱۲

۲۱۵ نهادهای مستقل

مقدمه	۲۱۶
مجلس خبرگان رهبری	۲۱۷
شوراهای اسلامی شهر و روستا	۲۱۹

۲۲۱ نهادهای انقلابی و عمومی غیردولتی

مقدمه	۲۲۲
نهادهای متولی فقرزدایی و امداد رسانی	۲۲۷
بنیاد مستضعفان انقلاب اسلامی	۲۲۹
بنیاد مسکن انقلاب اسلامی	۲۳۱
ستاد اجرایی فرمان امام	۲۳۲
کمیته امداد امام خمینی (ره)	۲۳۳
هلال احمر	۲۳۴
بنیاد ۱۵ خرداد	۲۳۶
نهادهای سیاست گذار	۲۳۹
شورای عالی امنیت ملی	۲۴۱
شورای عالی انقلاب فرهنگی	۲۴۲

شورای عالی فضای مجازی	۲۴۵
مجمع تشخیص مصلحت نظام	۲۴۶
شورای عالی حل اختلاف قوا	۲۴۷
شورای سیاست‌گذاری ائمه جمعه	۲۴۸
نهادهای خبری و رسانه‌ای	۲۵۱
صداوسیما	۲۵۳
مؤسسه کیهان و مؤسسه اطلاعات	۲۵۴
قوای نظامی	۲۵۷
ستاد کل نیروهای مسلح	۲۶۰
سازمان پدافند غیرعامل	۲۶۰
بنیاد حفظ و نشر آثار دفاع مقدس	۲۶۲
ارتش جمهوری اسلامی ایران	۲۶۴
سپاه پاسداران انقلاب اسلامی	۲۶۶
نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران	۲۷۱
آستان‌ها	۲۷۳
آستان قدس رضوی	۲۷۵
آستان حضرت فاطمه معصومه (س)	۲۷۶
آستان حضرت عبدالعظیم حسنی (ع)	۲۷۶
آستان حضرت احمد بن موسی (ع)	۲۷۷
مسجد مقدس جمکران	۲۷۷
حوزوی، علمی و دانشگاهی	۲۷۹
شورای عالی سیاست‌گذاری حوزه و مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه کشور	۲۸۱
جامعة المصطفی العالمیه	۲۸۲
مؤسسه جامعة الزهرا (س)	۲۸۴
شورای سیاست‌گذاری حوزه‌های علمیه خواهران و مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خواهران	۲۸۵
مدرسه مروی	۲۸۵

نهاد مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها	۲۸۶
جهاد دانشگاهی	۲۸۸
مؤسسه جامعه‌الامام الصادق (ع)	۲۸۹
نهادهای متولی ارتباطات بین‌المللی فرهنگی و سیاسی	۲۹۳
سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی	۲۹۵
بنیاد اندیشه اسلامی	۲۹۵
مجمع جهانی اهل بیت	۲۹۶
مجمع تقریب مذاهب	۲۹۸
شورای گسترش زبان فارسی	۲۹۹
شورای راهبردی روابط خارجی	۳۰۰
نهادهای متولی امور فرهنگی	۳۰۱
شورای عالی قرآن	۳۰۳
دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم	۳۰۳
سازمان تبلیغات اسلامی	۳۰۴
مرکز رسیدگی به امور مساجد	۳۰۶
ستاد اقامه نماز	۳۰۶
اتحادیه انجمن‌های اسلامی دانش‌آموزی	۳۰۷
نهادهای متولی جمع‌آوری تالیف و نشر آثار اسلامی	۳۰۹
بنیاد دایرةالمعارف اسلامی	۳۱۱
بنیاد بین‌المللی نهج‌البلاغه	۳۱۲
مرکز طبع و نشر قرآن کریم	۳۱۲
مرکز اسناد انقلاب اسلامی	۳۱۳
جمع‌بندی	۳۱۵

■ حکومت‌ها موظف هستند تا می‌توانند سازکار داخلی خود را ضد فساد، کارآمد و بهره‌ور طراحی کنند؛ اما هرچه در این حوزه موفق باشند باز هم از نظارت مردم بر خود بی‌نیاز نیستند.

■ نظارت مردمی می‌تواند مانند یک کاتالیزور فرایند خدمت‌رسانی و ثمردهی حکومت‌ها را تسریع کند و از حرکت قطار کشور روی ریل پیشرفت مراقبت کرده و به آن سرعت بخشد.

■ بسیاری از کشورها تحت عنوان سرمایه اجتماعی از انرژی و دغدغه مردمی برای کاهش هزینه‌های حکومت‌داری، افزایش انسجام و اعتماد ملی و ترمیم سازکارهای خود استفاده می‌کنند و دروغ یا راست یک تصویر مردم سالارانه از خود ارائه می‌دهند.

■ جمهوری اسلامی، نظارت مردمی را نه حق مردم بلکه وظیفه آنان می‌داند و در اصل هشتم قانون اساسی از آن تحت عنوان «امریه معروف مردم نسبت به دولت» یاد می‌کند که شرایط، حدود و کیفیت آن، با قانون تعیین می‌شود.

■ مشخص است لازمه تحقق این اصل، شناخت مردم نسبت به چارچوب قانون است. مردم باید بدانند، در قانون معروف و منکر برای حکومت چیست تا به آن امر یا از آن نهی کنند و باید بدانند روابط داخلی حکومت چگونه چیده شده تا بدانند چه معروفی را به چه کسی امر کنند و چه کسی را از چه منکری نهی کنند و البته این تشخیص که کدام

منکر اولی‌تر برای نهی شدن و کدام معروف اولی‌تر برای امر شدن است، برعهده دستگاه محاسباتی مردم است که حافظان اصلی این انقلاب هستند.

■ با مطالعه این کتاب، تصویر روابط، وظایف و ساختارهای نهادها و قوای جمهوری اسلامی، برای شما شفاف‌تر خواهد شد، این میزان از شفافیت می‌تواند به شما کمک کند تا رسالت خود را در قبال حکومت انجام دهید. تلاش شده است مخاطب لایه‌لای پیچیدگی روابط و گستردگی وظایف گم نشود؛ لذا در شرح وظایف، اصل بر تبیین موجز و دقیق و در توضیح روابط، اصل بر ساده‌سازی و بیان نموداری آنها بوده است.

■ چارچوب آنچه خواهید خواند، با قوانین، آیین‌نامه‌ها، اساسنامه‌ها، سایت‌ها و خبرگزاری‌های رسمی چیده شده و نقاط خلأ آن با کمک مصاحبه‌ها و مقالات پژوهشی مرتبط تکمیل شده است.

■ این نگاشت شامل ۵ فصل است؛ ابتدا به قوای سه‌گانه می‌پردازد که بار اصلی اعمال حاکمیت از قانون‌گذاری، اجرا و نظارت را برعهده دارند سپس دو نهاد معرفی می‌شوند که به دلیل ویژگی خاص خود، با نام نهادهای مستقل در این کتاب بررسی شده‌اند و در انتها انواع نهادهای حاکمیتی به اختصار توضیح داده می‌شوند که به منظور پوشش خلأهای حکمرانی، در طول زمان و براساس نیاز تاسیس شده‌اند.

■ در طول کتاب، هر جا که گمان شد مخاطب می‌تواند با دیدن یک نمودار فهم دقیق‌تری از مطالب مکتوب داشته باشد، با متغیرهایی که می‌تواند به مطالبه‌گری کمک کند، اقدام به ترسیم نمودار شده است. با این حال می‌توانید در جمع‌بندی کتاب، درک بهتری از مسئله تفکیک و استقلال قوا، روابط بین قوا، روش‌های نظارت بر آنها و نهایتاً سطح مطالبه‌گری مورد نیاز حکومت را مطالعه کنید.

■ امید است که این تصویر به تمامی مردم به خصوص مردم جوان متصل به نهاد علم (دانشجویان) کمک کند تا با کنش‌ها و واکنش‌های خود، مسیر حرکت حکومت را در جهت اهداف و آرمان‌هایش قرار دهند.

از بد و نیک جهان جای شکایت هست و نیست

خوب یا بد هرچه هست از ما به ما برگشته است

معاونت گفتمان‌سازی و مطالبه‌گری

قوهٔ مقننه

مقدمه

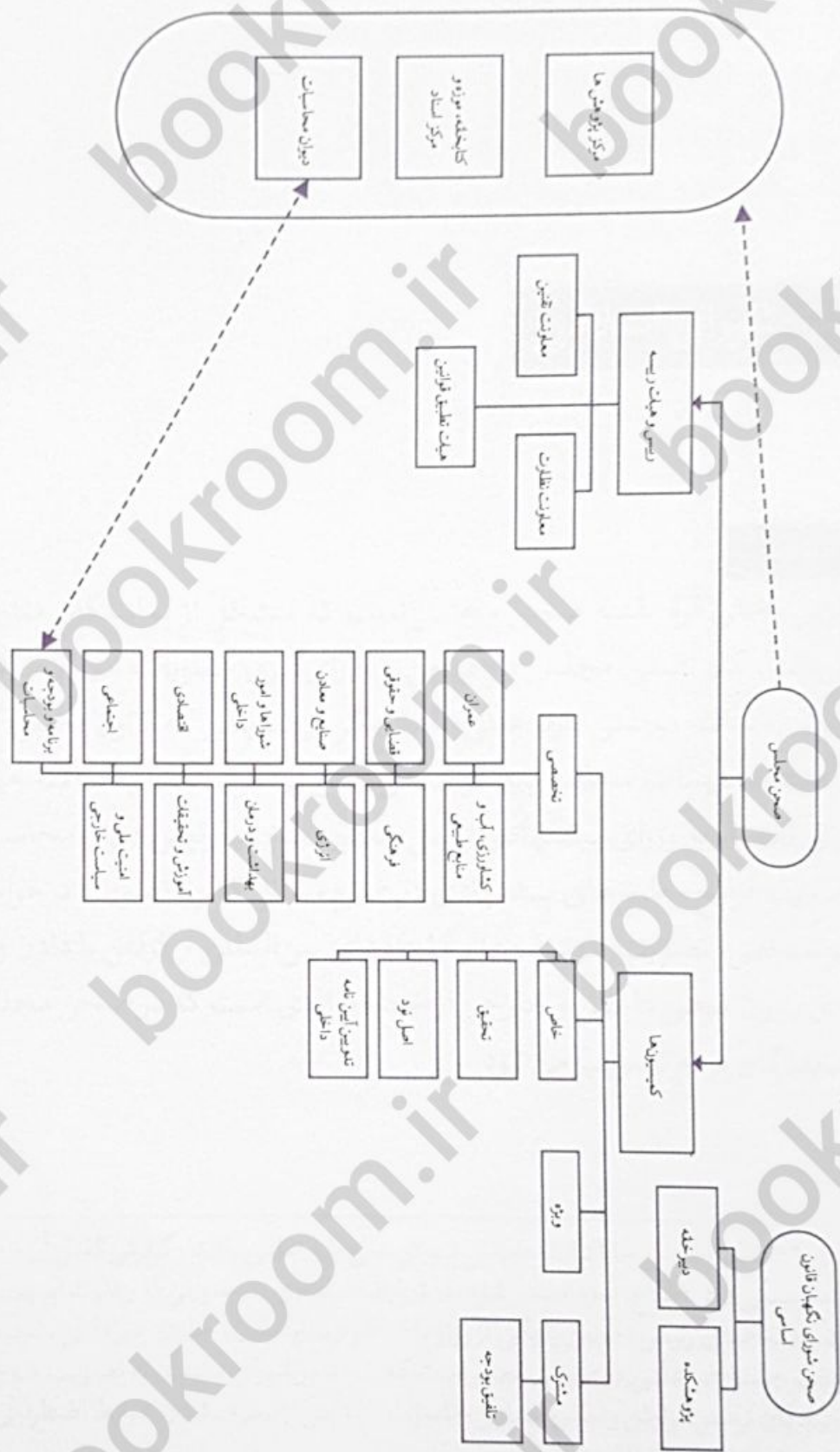
■ قوه قانون‌گذار از دو بخش مجلس شورای اسلامی و شورای نگهبان قانون اساسی تشکیل شده است.

■ مجلس شورای اسلامی هم قانون‌گذاری می‌کند و هم بر کار قوای دیگر و به طور خاص بر کار قوه مجریه نظارت می‌کند. برای این نظارت روش‌ها، دستگاه‌ها و ساختارهایی در قانون اساسی مشخص شده است. دیوان محاسبات، کمیسیون اصل ۹۰، هیئت تطبیق قوانین و مقررات، رای اعتماد به وزرا و امکان تذکر، سوال و استیضاح وزرا و رئیس جمهور از این جمله هستند.

■ شورای نگهبان قانون اساسی هم مرجع تایید عدم مغایرت مصوبات مجلس شورای اسلامی با شرع و قانون اساسی است و هم ارائه تفسیر معتبر از اصول قانون اساسی به درخواست دستگاه‌ها و هم نظارت بر روند انتخابات را بر عهده دارد.

■ آنچه در این نوشتار به عنوان ساختار قوه و روند فعالیت آن در ابتدا و انتهای توضیحات ارائه شده است؛ وضعیت کنونی قوه مقننه را بدون در نظر گرفتن انتقادات احتمالی به آن نشان می‌دهد.

ساختار ترسیم شده از روابط درونی قوه مقننه ج.ا.ا

مجلس شورای اسلامی

صحن مجلس

■ مهم‌ترین بخش قوه مقننه صحن مجلس است که متشکل از نمایندگان منتخب مردم می‌باشد. کار اصلی مجلس در صحن و با رای‌گیری مصوبات انجام می‌شود. طبق قانون جلسات مجلس باید علنی باشد مگر در شرایطی که قانون تعیین کرده است.^۱ همه تصمیمات مجلس باید در صحن تصویب شود. انتخاب سالانه هیئت رئیسه، رای اعتماد به وزرای پیشنهادی رئیس‌جمهور، انتخاب رئیس دیوان محاسبات کشور، تصویب لوایح و طرح‌های پیشنهادی در عموم مسائل کشور، تصویب درخواست تحقیق و تفحص، تصویب عهدنامه‌ها و قراردادهای بین‌المللی و گرفتن یا دادن وام یا کمک‌های بدون عوض داخلی و خارجی از جمله مواردی است که در صحن مجلس و توسط نمایندگان مردم تصویب می‌شود.

۱. طبق اصل ۶۹ قانون اساسی مذاکرات مجلس شورای ملی باید علنی باشد و گزارش کامل آن از طریق رادیو و روزنامه رسمی برای اطلاع عموم منتشر شود. در شرایط اضطراری، در صورتی که رعایت امنیت کشور ایجاب کند، به تقاضای رئیس‌جمهور یا یکی از وزرا یا ده نفر از نمایندگان، جلسه غیرعلنی تشکیل می‌شود. مصوبات جلسه غیرعلنی در صورتی معتبر است که با حضور شورای نگهبان به تصویب سه چهارم مجموع نمایندگان برسد. گزارش و مصوبات این جلسات باید پس از برطرف شدن شرایط اضطراری برای اطلاع عموم منتشر گردد.

هیئت رئیسه

■ در ابتدای تشکیل مجلس در هر دوره، هیئت رئیسه براساس سن نمایندگان^۱ اداره صحن مجلس را بر عهده می‌گیرند تا اعضای هیئت رئیسه^۲ برای یک دوره یک‌ساله مشخص شوند. اعضاء هیئت رئیسه دائم نمی‌توانند همزمان عضو کمیسیون برنامه و بودجه باشند و در تصویب مواردی که در صحن به رای گذاشته می‌شود مانند هر نماینده دیگر، تنها یک رای دارند.

رئیس مجلس

■ رئیس مجلس باید هر سه ماه یک بار گزارش کاملی از وظایف مشترکی که با هیئت رئیسه دارد در اختیار نمایندگان مجلس قرار دهد. اداره امور مالی، اداری، استخدای و سازمانی مجلس هم به عهده رئیس مجلس است. نظارت بر مصوبات دولت و کمیسیون‌ها^۳ به منظور عدم مغایرت با سایر قوانین نیز بر عهده رئیس مجلس است. او برای انجام این وظیفه، «هیئت بررسی و تطبیق مصوبات دولت با قوانین» را متشکل از یک رئیس و بیست و سه عضو تعیین می‌کند. او به سبب جایگاه حقوقی خویش، در شورای عالی انقلاب فرهنگی، شورای عالی فضای مجازی، شورای عالی امنیت ملی، مجمع تشخیص مصلحت نظام، شورای موقت رهبری و اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی نیز عضویت دارد.

معاونت‌ها

الف) معاونت امور تقنینی

■ در زمان ریاست فعلی مجلس تشکیل شد. این معاونت وظیفه قانونی کردن طرح‌ها و لوایحی که توسط نمایندگان مطرح می‌شود را بر عهده دارد. ممکن است قوانین به

۱. یک رئیس و دو نایب رئیس از مسن‌ترین و دو دبیر از جوان‌ترین نمایندگان این هیئت را تشکیل می‌دهند.

۲. هیئت رئیسه دائم از رئیس، دو نایب رئیس، شش دبیر و سه ناظر هیئت رئیسه، تشکیل می‌شود.

۳. مصوبات کمیسیون‌های داخلی مجلس که پیش از رای‌گیری در صحن برای اجرای آزمایشی ابلاغ می‌شوند و مواردی که هیئت دولت تصویب آن را به کمیسیون‌های متشکل از چند وزیر تفویض کرده است.

مرور زمان کارایی خود را از دست بدهند و دیگر مابه‌ازایی نداشته باشند یا توسط قانون دیگری منسوخ شوند معاونت امور تقنینی وظیفه دارد قوانین را بررسی کرده، تاریخ گذشته‌ها را حذف کند و قوانینی که به صورت ضمنی فسخ شده‌اند را سازمان بدهد.^۱ این معاونت در کمیسیون‌های مجلس عضو دارد. در هر کمیسیون یک معاون تقنینی عضو است که توسط رئیس مجلس انتخاب می‌شود.

ب) معاونت نظارت مجلس

■ این معاونت به نحوی پشتیبان وظایف نظارتی نمایندگان عضو در شوراهای قوه مجریه^۲ (۱) است. به این ترتیب که در هر شورا نماینده‌ای از مجلس به عنوان ناظر حضور دارد و وظیفه این معاونت کنترل حضور یا عدم حضور نماینده است و اینکه آیا این حضور موثر و منظم است یا خیر. وظیفه دیگر این معاونت پشتیبانی محتوایی نمایندگان است. بدین ترتیب که آنها را از موضوع جلسه‌ای که می‌خواهند در آن حاضر شوند مطلع می‌کند و پیشنهادهای درباره موضوع مطرح می‌کند. در هر کمیسیون مجلس یک دبیر نظارتی عضویت دارد که توسط رئیس مجلس انتخاب می‌شود.

کمیسیون‌های مجلس

■ کمیسیون یک ساختار مشورتی کوچک است که داخل یک ساختار مشورتی بزرگ‌تر تشکیل می‌شود. کمیسیون‌های مجلس شورای اسلامی، گروه‌هایی از نمایندگان هستند که با هدف بررسی تخصصی و ارائه نظر کارشناسی به صحن درباره وظایف قانون‌گذاری و نظارت مجلس تشکیل می‌شوند. این کمیسیون‌ها به چهار دسته کمیسیون‌های تخصصی، خاص، مشترک و ویژه تقسیم می‌شوند.

الف) کمیسیون‌های تخصصی

■ کمیسیون‌های تخصصی که به صورت موضوعی تقسیم‌بندی شده‌اند وظیفه بررسی کارشناسی و تخصصی طرح‌ها و لوایح مرتبط با موضوع خود را بر عهده دارند. در موارد مرتبط نیز ممکن است صحن موضوعی را برای بررسی کارشناسی بیشتر به کمیسیون

۱. تصویب یک قانون، حکم قانونی قانون دیگری را تغییر دهد بدون اینکه اشاره‌ای شود.

۲. مانند شورای عالی پول و اعتبار و شورای عالی اقتصاد